

ОПШТЕ НАПОМЕНЕ О РЕШАВАЊУ ГРАЂАНСКО-ПРАВНИХ СЛУЧАЈЕВА

Задатак који треба решити усмено на вежбама или писмено на колоквијумима, састоји се, по правилу, из историје одређеног случаја и конкретног правног питања које произилази из изложеног чињеничног стања, а на које правник треба да одговори. Стручно правно мишљење може се, међутим, тражити и о неком правном питању опште природе (апстрактном). Суштина је у томе да се и у једном и у другом случају ради о одговору на одређено правно питање, а не о утврђивању чињеница.

ПРАВИЛА ЗА РЕШАВАЊЕ СЛУЧАЈА

Сваки случај треба методично решавати. То значи да се треба држати одређених правила, која јемче долажење до исправног решења. Тих правила има шест, и она, у начелу, важе за све случајеве грађанског права. При решавању стално треба имати на уму да задатак није да се одговори на интересантна правна питања, него да се реши практичан случај.

Прво правило:

Прво правило гласи: Задатак треба прочитати више пута. Чињенично стање треба толико дуго пажљиво читати све док се оно у својим битним деловима у потпуности не схвати. Чак и касније, за време формулисања решења, у чињенично стање треба увек изнова гледати, било да би се разјасниле поједине тачке, било да би се преконтролисала исправност решење, с обзиром на укупност чињеничног стања.

Друго правило:

Друго правило захтева од нас да задатак прикажемо у облику скице, а у случају потреба да направимо и хронолошки преглед дешавања.

Треће правило:

Треће правило тражи да јасно писмено формулишемо спорно питање. Шема за формулисање питања изгледа: а) ко поставља захтев; б) против кога; ц) у чему се он састоји (шта се тражи); д) из којег правног основа.

Уколико је на крају изложеног случаја већ постављено конкретно питање (на пример: Има ли лице А право на раскид уговора?), њега се треба чврсто држати. Може се, додуше, десити да изложено чињенично стање покреће веома интересантне правне проблеме, о којима ништа није питано. Њих, међутим, треба занемарити. Ми се на вежбама (слично је и на правосудном испиту) стављамо у улогу судије. Сваки је судије, пак, везан тужбеним захтевом. Била би тешка грешка када би судија истраживао питање које му тужбом није постављено.

Нешто је друкчија ситуација ако постављено питање гласи: Каква је правна ситуација у конкретном случају? Тада се ми морамо ставити у улогу адвоката од кога странка тражи стручно мишљење у вези одређених чињеница. То значи да изложено чињенично стање треба размотрити са свих страна. Пре свега, односе између свих учесника треба испитати с обзиром на сва спорна питања, а, првенствено, у погледу захтева које они једни према другима истичу. Ако пронађено решење укаже на друга конкретна спорна правна питања, њих треба истражити уколико чињенично стање даје повода за то.

Четврто правило:

Четврто правило се састоји у томе да, након што је постављено спорно питање, мора се наћи правна норма која на њега даје одговор. У томе може помоћи још неодређено (претходно, уопштено) размишљање, које чињенице (правни институти) могу

оправдати постављени захтев или спорне правне последице. Битно је, при том, да се стално има на уму да свака појединост чињеничног стања може бити од изузетне правне важности.

Пето правило:

Суштина петог правила је у томе да се нађена правна норма протумачи и на конкретно чињенично стање примени. То подразумева да се она најпре растави на своје поједине претпоставке, и да се оне јасно дефинишу (опишу). У излагању претпоставки треба, по правилу, користити речи законодавца. Након проналажења претпоставки за примену нађене правне норме, увидом у изложено чињенично стање треба утврдити да ли су те претпоставке чињенично испуњене. Ако чињенично стање ништа не говори о одређеном битном питању, треба поћи од нормалног дешавања у животу, односно пословању. Међутим, уколико нормално дешавање не постоји, тада треба размотрити све практично могуће ситуације.

Ако су испуњене све претпоставке конкретне правне норме, потврђене су и њене правне последице. Недостаје ли једна претпоставка, правне последице не могу наступити.

Шесто правило:

Шесто правило захтева да се размотри да ли је пронађено решење правично, односно да ли је у складу са основним начелима Закона о облигационим односима, пре свега начелом савесности и поштења. У сумњи треба поступак решавања још једном поновити из почетка и покушати пронаћи грешку. Ако се не пронађе никакав недостатак у решењу, треба поново проверити који стварни (чињенични) разлози говоре за и против становишта сваке странке, и који коначно превлађују. На крају, решење треба сматрати правичним или га из одређених правних разлога изменити.

ШЕМА

Дакле, шема за решавање изложеног случаја (чињеничног стања) изгледа: спорно питање - правна норма и чињенице - одговор. Или друкчије:

- 1) Задатак више пута прочитати;
- 2) Скица;
- 3) Спорно питање;
- 4) Наћи правну норму која даје одговор на спорно питање;
- 5) Пронађену правну норму протумачити и применити;
- 6) Провера правичности.

СТРУЧНО МИШЉЕЊЕ (ПИСАЊЕ РЕШЕЊА)

Пре него што се приступи писању стручног мишљења, најзначајније тачке становишта треба забележити на папиру за концепт, и довести их у исправан редослед.

Текст стручног мишљења почиње понављањем спорног питања. Након тога, излаже се дотична правна норма и наводи које претпоставке према тој норми морају бити испуњене да би се спорно питање решило на један или други начин. Текст се наставља провером да ли је свака претпоставка чињенично испуњена или није. На крају се одговара на постављено питање. Напомена о правичности или неправичности решења није дозвољена.